

סיכום לפרק "אף על פי"

וכן אין אשה בטילה לגמרי מכל מלאכה, לפי שבטלה מביאה לידי חטא. מתוך השיקולים הללו (ואחרים) סוכם כי אין הבעל יכול להקדיש מעשה ידי אשתו.

בענין חיוב העונה נתנו חכמים מועדים מסויימים התלויים במלאכתו של הבעל, ואין הבעל רשאי לפחות מעונתו אלא בהסכמת האשה (אף כי יש רשות מסויימת לאיש לצאת וללמוד תורה, למרות ביטול העונה). חיוב זה הוא חשוב כל כך עד שאם אחד הצדדים מונע עצמו במוחלט מקיומו צריכים הם להתגרש (אם המונע הוא הבעל – מוציא ונותן כתובה. ואם האשה היא המונעת – יוצאת בלא כתובה). אכן, פעמים שבני הזוג נמנעים מיחסי מין מחמת סכסוך שביניהם ("מורדת", "מורד") ולשם כך קבעו חכמים קנסות ממוניי לזה שאינו מקיים את התנאים, ויתירה מזו סיכמו (דעת "רבותינו") ואמרו שאם אין הסכסוך נגמר תוך פרק זמן קצר מחייבים את בני הזוג להתגרש.

כיוצא בזה נתנו חכמים קצבה (לגבי העני שבישראל, כלומר גבול תחתון) מה הם המלכודים, כלי הבית והמזונות שחייב אדם לתת לאשתו. ההקצבות הללו, כמו גם פרטים אחרים בתנאי כתובה, תלויים ומשתנים לפי מנהג המדינה, וכמובן שיכולים בני הזוג להתנות ביניהם תנאים מפורטים אחרים.

לענין גוף הכתובה סוכם כי אף שיכול אדם להוסיף בכתובה כרצונו, מכל מקום גזרו חכמים שלא יפחית (אפילו בהסכמת האשה) מן השיעור שקצבו חכמים, והפוחת משיעור זה בעילתו בעילת זנות. תוספת הכתובה נגבית רק לאלמנה או גרושה מן הנישואין, אבל כאשר בטל הקשר לאחר אירוסין בלבד מקבלת האשה רק עיקר כתובה ולא תוספת.

בדרך כלל (אלא אם כן הסכימו הצדדים במפורש אחרת) יש זמן קבוע מן האירוסין לנישואין, וכאשר מגיע זמן זה ניוונת האשה מנכסי בעלה. עם זאת (מפני חששות שונים) אמרו חכמים כי אין אשת כהן אוכלת בתרומה עד שתכנס לרשות הבעל ולא קודם לכן.

לענין חובת האשה במלאכה סוכם כי האשה עושה את מלאכות הבית (הכנת צרכי אוכל וטיפול בילדים) ונוסף לכך עושה עוד מלאכה לסייע בפרנסת המשפחה. אולם חיובים אלה אינם מוחלטים, שכן האשה רשאית לומר שלא תיזון מבעלה ושיהיו מעשי ידיה שלה. ועוד, שאשה המכניסה לבעלה רכוש בנדונייתה, או שאחד מהם הוא ממשפחה שאינה נוהגת לעשות מלאכות אלה – הרי זו אינה עושה. שכלל הוא בנישואין שהאשה עולה למעמדו של בעלה ואינה יורדת ממעמדה. אולם גם אשה עשירה עושה לבעלה "מלאכות של חיבה" שאין בהן טורח ויש בהן קירוב הלבבות.